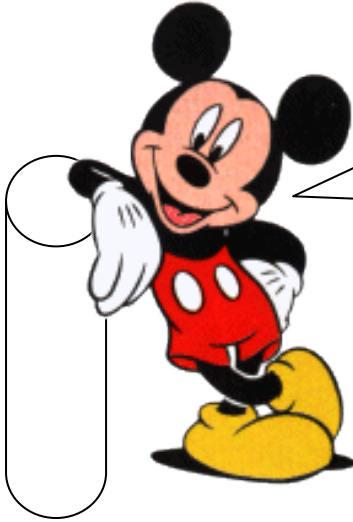

Οι κύριοι όροι της πρότασης

Λοιπόν, έφτασε η ώρα να μιλήσουμε για τους όρους της πρότασης, για τη θέση που έχουν οι λέξεις στο λόγο. Η κάθε λέξη στην πρόταση έχει τη δική της θέση που καθορίζεται βάσει κάποιων νόμων της γλώσσας. Αλλά ας ξεκινήσουμε...

Τί είναι πρόταση; Πρόταση είναι ένα σύνολο λέξεων που έχει ένα νόημα. Και το «**σύνολο λέξεων**» είναι μια ομάδα από λέξεις που τοποθετούνται η μία δίπλα στην άλλη σύμφωνα με τους νόμους της κάθε γλώσσας. Αυτούς τους κανόνες της γλώσσας τους μαθαίνουμε ήδη από τις πρώτες μέρες της ζωής μας.

Έτσι με βάση αυτούς τους νόμους λέμε «**Σήμερα είμαι χαρούμενος γιατί θα πάμε εκδρομή**». Την κάθε λέξη τη λέμε ή τη γράφουμε σε μια συγκεκριμένη θέση κι όχι όπου νά'ναι. Αυτό σημαίνει ότι κανένας από όσους μιλούν την ελληνική γλώσσα δε θα έλεγε: «**Χαρούμενος θα σήμερα παμε γιατί εκδρομή είμαι**». Βάσει λοιπόν των νόμων της ελληνικής γλώσσας οι λέξεις τοποθετούνται στο λόγο...Και να σημειώσουμε πως οι νόμοι αυτοί είναι διαφορετικοί για κάθε γλώσσα.

Οι κύριοι όροι της πρότασης

Για να διατυπώσουμε, όμως, μια κατανοητή πρόταση χρειαζόμαστε δύο βασικά στοιχεία:
α) Το υποκείμενο και β) Το κατηγορημα

Υποκείμενο είναι αυτό για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση, είναι αυτό που ενεργεί, που παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Κατηγορημα είναι το ρήμα της πρότασης και εκείνες οι λέξεις που συνοδεύουν το ρήμα.

Το **κατηγορημα** σε μια πρόταση **μπορεί να είναι**:

α) Μονολεκτικό, να αποτελείται από ένα ρήμα μόνο, π.χ. λύω, λύετε...

		<u>κατηγορημα</u>
α)	Υποκείμενο Ὁ Σωκράτης	ρήμα εἶπε.

β) Περιφραστικό, να αποτελείται από

- 1) ένα τύπο ενός μεταβατικού ρήματος + αντικείμενο
- 2) ένα τύπο ενός μεταβατικού ρήματος + αντικείμενο + αντικείμενο
- 2) ένα τύπο ενός συνδετικού ρήματος + το κατηγορούμενο του υποκειμένου
- 3) ένα τύπο ενός μεταβατικού ρήματος + αντικείμενο + κατηγορούμενο του αντικειμένου

		<u>κατηγορημα</u>	
β1)	Υποκείμενο Ὁ Σωκράτης	μεταβατικό ρήμα διδάσκει	αντικείμενο τὴν ἀρετήν.

		<u>κατηγορημα</u>		
β2)	Υποκείμενο Ὁ Σωκράτης	μεταβατικό ρήμα διδάσκει	αντικείμενο τῶ μαθητῇ	αντικείμενο τὴν ἀρετήν.

		<u>κατηγορημα</u>	
β2)	Υποκείμενο Ὁ Σωκράτης	συνδετικό ρήμα ἦν	κατηγορούμενο του υποκειμένου σοφός.

		<u>κατηγορημα</u>		
β3)	Υποκείμενο Ὁ Σωκράτης	μεταβατικό ρήμα νομίζει	αντικείμενο τὴν ἀρετήν	κατηγορούμενο του αντικειμένου διδασκτὴν.

Με λίγα λόγια οι κύριοι όροι της πρότασης είναι α) το υποκείμενο β) το ρήμα και γ) το κατηγορούμενο ή το αντικείμενο.

Όμως, μια πρόταση αποτελείται μόνο από τους κύριους όρους; Όχι βέβαια!! Εκτός από τους κύριους όρους μπορεί να έχει κι άλλες λέξεις που ονομάζονται **προσδιορισμοί**. Ας δούμε, λοιπόν, τα παραδείγματα παρακάτω...

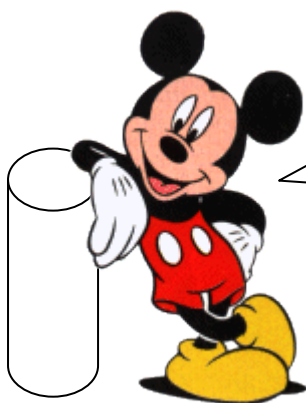
Πχ. **Ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα τότε τοὺς ἀγαθοὺς.**

Ρήμα: ἐτίμα

Υποκείμενο: ἡ πόλις

Αντικείμενο: τοὺς ἀγαθοὺς

Μας μένουν άγνωστες δύο λέξεις: **ἡμῶν, τότε**. Οι λέξεις αυτές ονομάζονται **προσδιορισμοί**.

Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα πως μια πρόταση μπορεί να αποτελείται μόνο από τους **κύριους όρους** (υποκείμενο, ρήμα, κατηγορούμενο ή αντικείμενο), μπορεί όμως να έχει και **προσδιορισμούς**. Μια πρόταση που αποτελείται μόνο από τους κύριους όρους ονομάζεται **απλή**. Ενώ μια πρόταση που περιλαμβάνει και κάποιο προσδιορισμό ονομάζεται **επαυξημένη**.